

### مقدمه :

یکی از عوامل مؤثر در بهبود کمی و کیفی تولیدات دامی بکارگیری اصول و ضوابط بهداشتی دام است. لذا لازم است تولیدکنندگان محصولات دامی و پرورش دهندگان دامها بویژه دامداران روستاها با اصول و مقررات بهداشت دام بیشتر از پیش آشنا گردند، به همین خاطر موضوع فوق در رابطه با یکی از مباحث بهداشت دام تحت عنوان بهداشت فردی دام تهیه و تدوین گردیده که می تواند سوءاستفاده کارشناس مربوطه در برگزاری آموزشهای آموزشی - ترویج بهداشت دام قرار گیرد.

### معرفی موضوع :

موضوعی است آموزشی - ترویجی برای آموزش پرورش دهندگان گاو، گاو میش و گوسفند و بز که طی آن دانش فنی و مهارتهای علمی و عملی لازم در زمینه بهداشت فردی دام و آشنایی با اهمیت رعایت بهداشت و نظافت دام و نقش آن در سلامتی و رشد دام را فرا می گیرند.

### اهمیت و ضرورت :

بهداشت در دامها امری ضروری و دارای اهمیت است.

اولین قدم در امر آموزش بهداشت دام به تولیدکنندگان بهداشت فردی دام می‌باشد مطمئناً اگر دام سالم نداشته باشیم تولیدات دامی نیز سالم نخواهد بود و در نتیجه پیامدهای آن متوجه جامعه انسانی خواهد شد. با توجه به اشاره بالا اهمیت و ضرورت آموزش بهداشت فردی دام به تولیدکنندگان مشخص می‌گردد.

#### اهداف آموزشی :

##### الف - هدف کلی :

افزایش آگاهی و دانش پرورش دهندگان دام نسبت به فراگیری اصول علمی و مهارتهای عملی بهداشت دام و نقش آنها در سلامتی و رشد دام.

##### ب - اهداف جزئی :

- ۱- افزایش دانش فراگیران در زمینه اهمیت رعایت بهداشت دام و نقش آن در سلامتی دام.
- ۲- افزایش مهارت فراگیران در زمینه ابزار و عملیاتی که به نوعی در حفظ بهداشت دام و ایجاد ظاهری مناسب در دام دخالت دارند.

۳- افزایش مهارت در رابطه با سُم چینی و عملیات سُم چینی (شامل روش های مقید کردن و آشنایی با ساختمان سُم و چیدن سُم)

۴- افزایش مهارت فراگیران در زمینه عملیات شاخ ببری و شاخ سوزی (کوتاه کردن شاخ، مواد سوزاننده شاخ، حلقه)

۵- افزایش دانش در رابطه با اقدامات لازم بعد از سُم چینی و شاخ سوزی جهت جلوگیری از عفونت.

۶- افزایش دانش فراگیران در زمینه اهمیت کوتاه کردن سُم و شاخ در رشد دام و ایجاد ظاهری مناسب.

۷- افزایش دانش در رابطه با اهمیت مراقبت بهداشتی از گاو و گاو میش در زمان زایمان.

۸- افزایش مهارت فراگیران در روش ضد عفونی کردن بندناف در گوساله تازه متولد شده و اهمیت آن.

۹- افزایش آگاهی فراگیران در رابطه با ضد عفونی کننده های متداول و طرز بکارگیری آنها.

### ج - اهداف رفتاری :

- دانش و مهارتهایی که فراگیران باید در پایان آموزش به آن دست یابند عبارتند از :
- ۱- فراگیران بتوانند اهمیت اصول رعایت بهداشت و نظافت بدن دام را به نحو مناسبی انجام دهند.
  - ۲- شناخت ابزارهای لازم جهت بهداشت دام و طریقه کار با آنها را انجام دهند.
  - ۳- عملیات سم‌چینی را انجام دهند.
  - ۴- عملیات شاخ‌بری و شاخ‌سوزی را انجام دهند.
  - ۵- اقدامات لازم بعد از سم‌چینی و شاخ‌سوزی جهت جلوگیری از عفونت را انجام دهند.
  - ۶- اهمیت کوتاه کردن سُم و شاخ در رشد دام و ایجاد ظاهری مناسب را برشمارند.
  - ۷- اهمیت مراقبت بهداشتی از گاو و گاو میش در زمان زایمان را توضیح دهند.
  - ۸- عملیات ضدعفونی کردن بندناف در گوساله تازه متولد شده را انجام دهند.
  - ۹- ضدعفونی‌کننده‌های متداول را نام ببرند و عملیات ضدعفونی کردن را انجام دهند.

### ویژگیهای فراگیران :

- با توجه به محدود بودن زمان آموزش لازم است افرادی که حداکثر شرایط پذیرش را دارند انتخاب و آموزش داده شوند.
- بنابراین ویژگیهای اصلی فراگیران عبارت است از :
  - حتی الامکان دارای سواد خواندن و نوشتن باشند.
  - حداقل دارای ۲۰ و حداکثر ۶۰ سال سن باشند.
  - پرورش دهندگان گوسفند و بز و گاو و گاو میش باشند.

### ویژگیهای آموزشگر :

- نسبت به موضوع تسلط کامل داشته باشند.
- حتی الامکان از افراد بومی و با گویش محلی آشنایی داشته باشد.
- از نظر تحصیلات باید دارای مدرک تحصیلی دکتری یا فوق دیپلم دامپزشکی باشد.
- حتی الامکان آشنا به فنون تدریس و آموزش بزرگسالان باشد.

### مدت آموزش :

- بطور کلی زمان آموزش برای فراگیران در رابطه با موضوع فوق ۲۶۰ دقیقه پیش بینی شده است. (۱۷۰ دقیقه نظری و ۹۰ دقیقه عملی).

## مکان و زمان ارائه آموزش:

### الف - مکان:

جهت آموزش فراگیران لازم است مکان در نظر گرفته شده نزدیک به محل کار فراگیران باشد تا آنها جهت آموزش دیدن مشکلات مربوطه را نداشته باشند. در هر صورت مکان باید شرایط لازم از جمله نور، تهویه مناسب و وسعت کافی به تعداد نفرات شرکت کننده، آرامش و ... را دارا باشد با توصیف‌های فوق یکی از مکانهای زیر پیشنهاد می‌گردد:

- مدرسه روستا
- مسجد روستا
- مرکز ترویجی
- مرکز آموزش جهاد

### ب - زمان:

با توجه به شرایط محیطی منطقه و فعالیت‌های فراگیران پیشنهاد می‌گردد استان متناسب با اوقات فراغت فراگیران اقدام به آموزش فوق نماید.



## ارزیابی میزان آموخته‌های فراگیران

در هر برنامه آموزشی بمنظور بررسی وضعیت و میزان آموخته‌های فراگیران ارزیابی صورت می‌گیرد. ارزیابی آموخته‌های عملی بصورت انجام عملیات و ارزیابی آموخته‌های نظری بصورت کتبی صورت می‌گیرد. ارزیابی در دو مرحله صورت می‌گیرد:

۱- **ارزیابی قبل از شروع آموزش:** آموزشگر برای سنجش دانش و تجارب فراگیران باید براساس سرفصلهای آموزشی فوق بمنظور تعیین رفتار ورودی فراگیران آزمون کتبی یا شفاهی بعمل آورد.

۲- **ارزیابی در پایان آموزش:** در پایان آموزش آموزشگر برای سنجش آموخته‌های فراگیران براساس سرفصلهای آموزش فوق بمنظور تعیین رفتار حاصل شده در فراگیران آزمون کتبی با شفاهی بعمل می‌آورد.

**تذکر:** سوالات پیوست فقط بعنوان نمونه سوال توسط تهیه کننده چارچوب طراحی گردیده که آموزشگر ملزم به استفاده از این سوالات نمی‌باشد.

## نمونه سؤالات ارزیابی فراگیران

- ۱- رعایت بهداشت و نظافت دام و محیط زندگی آن چه تأثیری بر روی دام و حیوانات آن دارد؟
- ۲- دو دلیل انجام شاخ‌سوزی را بیان کنید؟
- ۳- روش سوزاندن جوانه شاخ بوسیله شاخ‌سوز برقی را بیان کنید؟
- ۴- چرا سم‌چینی لازم است؟ (۲ دلیل مهم را بیان کنید).
- ۵- در هنگام اعمال سم‌چینی و شاخ‌بری برای جلوگیری از خونریزی و عفونت چه اقداماتی را باید انجام داد؟
- ۶- محلول‌های ضدعفونی‌کننده متداول را نام برده و نحوه استفاده از آن را بیان کنید.
- ۷- چرا ضدعفونی کردن بندناف در گوساله تازه متولد شده ضروری است؟
- ۸- روش ضدعفونی کردن بندناف را توضیح دهید؟
- ۹- اهمیت رعایت اصول بهداشتی مربوط به دام و بستر را به هنگام زایمان بیان کنید؟



## جدول الگوی آموزش بهداشت فردی گاو، گاو میش، گوسفند و بز

ردیف	عنوان سرفصل	روش اجرا		روش ارائه مطالب	رسانه‌های آموزشی	توازی و تجهیزات مورد نیاز
		نظری	عملی			
۱	آشنایی با اهمیت رعایت بهداشت و نظافت بدن دام و نش آن در سلامتی و رشد دام	۳۵ دقیقه	—	سخنرانی - پرسش و پاسخ	وایت‌برد، اسلاید فیلم آموزشی	—
۲	آشنایی با نظافت بدن (بخصوص ناحیه اندام‌های حرکتی میانه و راه‌سرم) و ناحیه پستان‌ها)	—	—	•	وایت‌برد، اسلاید فیلم آموزشی	—
۳	آشنایی با سم‌چین و عملیات سم‌چینی (شامل روش‌های مفید کردن و آشنایی با ساختمان سم و اقدامات لازم جهت جلوگیری از عفونت)	۳۰ دقیقه	۳۵ دقیقه	•	•	سم چین مواد ضد عفونی‌کننده
۴	آشنایی با عملیات شاخ‌بری و شاخ‌سوزی (کوتاه کردن شاخ مواد سوزاننده شاخ، حلقه) و اقدامات لازم جهت جلوگیری از عفونت	•	•	•	وایت‌برد، اسلاید فیلم آموزشی	اره شاخ‌بری شاخ‌سوز برقی پماد نیترا نقره مواد ضد عفونی‌کننده
۵	آشنایی با اهمیت کوتاه کردن سم و شاخ در رشد دام و ایجاد قناری مناسب	۳۰ دقیقه	—	•	وایت‌برد، اسلاید فیلم آموزشی، عکس	—
	جمع ساعت تدریس	• ۱۷۰	• ۹۰			



# استانداردها و آدروژی های ترویجی

بهداشت و بیماری ها

(بیماری های عفونی)

موضوع :

بیماری های عفونی واگیردار در کوسفند ویز

معاونت ترویج و مشارکت مردمی

دفتر ترویج

۱۳۷۷

۵/۴/۱۴

۳۴

۲۱  
/  
۳۷  
/  
۱۵